

d'un Centre d'EGB i d'una zona verda, puguin generar "urbanització" en el barri on s'inclouen.

6. Realització d'operacions en el centre de la ciutat que la consolidin com a centre cultural i de serveis del ponent català. Així, la iniciativa de consolidar la Universitat (adquisició del Seminari), l'ampliació dels Camps Elisis (activitats firals), la creació d'un nou Polígon Industrial (basat en l'existent i en la nova infraestructura d'aigua), i la recuperació de la centralitat de l'altiplà de la Seu-Canyeret, Eix Comercial, mitjançant el desenvolupament del Pla Especial del Centre històric, en col·laboració amb la Direcció General d'Urbanisme de la Generalitat.

En definitiva, pot afirmar-se que l'actuació urbanística municipal de Lleida ha creat les condicions necessàries per a la realització d'un equilibri entre una reforma o millora de les condicions de vida de la ciutat consolidada i un nou eixample d'aquesta, que és dirigit vers la realització a mig termini d'un creixement orientat pel municipi, en coincidir amb l'important patrimoni municipal del sòl efectuat en dos anys. Tot això ha de permetre la inversió sobre la ciutat de més de 2000 milions en el primer quadrienni del Pla General, (veure quadre III), al marge de l'activitat immobiliària i de la construcció, que alhora su-

posarà la mobilització d'unes 100 ha de nou sòl per a urbanitzar, de les quals 41,5h. són de propietat pública.

NOTES:

1. El primer ajuntament democràtic de Lleida, presidit per l'Alcalde, o Paer en Cap, n'Antoni Siurana i Zaragoza, va trobar, després de prendre possessió, un Pla General Municipal en fase d'aprovació atès que aquesta es va produir per resolució del Departament de Política Territorial i Obres Públiques de la Generalitat de Catalunya, de 26 de juliol de 1979, BOE de 18 i 24 d'agost), que reiteradament sol·licitat pels mateixos partits polítics, aleshores a l'oposició, i per les Associacions de Veïns, va ésser aprovat per l'anterior Corporació; i concretament per l'honestat política de l'Alcalde Ernest Corbella, i la tenacitat professional del Conseller de Foment, l'Enginyer de Camins, en Pau Agustín i Torres.

2. Els clàssics estudis geogràfics, sobre la Plana de Lleida d'en Josep Tortosa Duran; econòmics, sobre la producció frutera i l'economia del Segrià, de l'actual Alcalde n'Antoni Siurana i Zaragoza, el geògraf Ignasi Aldomà, i pels economistes Ramon Morell i Xavier Maurel i històrics i jurídics dels Canals de Reg (de Pinyana), del matrimoni d'advocats Romà Sòl i Carme Torres; les reiterades exposicions, conferències i d'altres aportacions de l'oficina d'Informació Urbanística del Col·legi d'Arquitectes i, concretament, la conferència de l'arquitecte Lluís Domènech en el Symposium celebrat el 1978 en commemoració del V Centenari de la Consagració de la Seu Vella; l'actuació de les Associacions de Veïns, i de

diversos col·lectius (com l'exposició "Lleida és la Pera"...); la publicació d'un número de CAU (monogràfic); la imprescindible aportació de les publicacions del cronista i historiador de la Ciutat, en Josep Lladonosa i Pujol; l'activitat creixent dels Departaments Universitaris de l'Estudi General... etc.

3. Vegeu el llibre "L'Economia del Segrià" d'en Ramon Morell, Xavier Maurel i Ignasi Aldomà, editat per la Caixa d'Estalvis de Catalunya (1.980).

4. CAU, núm. 39 sobre "Lleida, o la marginació"; i concretament l'article d'en Ramon Mª Puig, arquitecte, sobre "Lleida en busca de su plan" (1.976).

5. Vegeu l'"Inventario de Suelo Calificado", realitzat pel Ministeri d'Obres Públiques i Urbanisme (1978).

6. Cal assenyalar que en ésser el primer Pla General aprovat per la GENERALITAT DE CATALUNYA, en virtut dels traspasos de competències en matèria d'Urbanisme, va haver de superar molts obstacles administratius (organització de la C.U.C., informes publicació de l'edicta en el BOE, etc.).

7. Vegeu les següents dades:

DADES COMPARATIVES ENTRE ELS DOS PLANS D'ORDENACIÓ			
	P.O.U. 1.957	P.G.M. 1.979	
SÒL URBÀ O CASC.	617,50 ha.	773,50 ha.	
SÒL RESERVA O URBANITZABLE PROGRAMAT.	210,00 ha.	280,20 ha.	
SÒL URBANITZABLE NO PROGRAMAT	-	460,00 ha.	
TOTAL	827,50 ha.	1.513,70 ha.	
POTENCIAL DE POBLACIÓ	110.580 hbs.	155.000 hbs.	
DENSITAT Hbs/ha (BRUTA)	134	102	

8. Crèdits del Banc de Crèdit Local que finançaven pressupostos extraordinaris que no podien realitzar-se per tenir els projectes amb pressupostos "desfasats" dels preus de contractació; la seva transferència a la compra de sòl, permetia realitzar les despeses immediatament.

AJUNTAMENT DE MATARÓ

Actuacions municipals en termes urbans i d'arquitectura a la ciutat de Mataró. 1980-81,
per Manel Brullet i Isidre Molsosa, arquitectes assessors
de l'Ajuntament de Mataró.

1. **INTRODUCCIÓ.** Els canvis de l'estructura política municipal, amb la democratització dels ajuntaments, han portat, normalment, a una revitalització de projectes i actuacions urbanes com a resposta a l'herència urbana i organitzativa trobada en assumir la necessitat d'un redreçament urbà.

L'experiència de Mataró en aquests aspectes queda emmarcada pel funcionament del pacte del progrés, amb una coalició de PSC, CiU i PSUC amb alcalde socialista, i pel fet de ser un municipi que està a la ratlla dels cent mil habitants, amb un Pla General aprovat inicialment el 1976, i amb una oficina tècnica preparada per donar respostes fragmentàries d'urgència, d'apedaçament de la ciutat, i com moltes altres oficines tècniques municipals, sempre treballant a la defensiva tant en temes d'arquitectura com d'urbanisme, sense una producció de projectes en el sentit estricte de la paraula.

A partir de les eleccions municipals d'abril de 1979, la ponència d'urbanis-

me, estructura un pla d'actuacions que inclou, entre altres temes, la creació del Consell Municipal del Patrimoni Arquitectònic. Així mateix proposa a l'arquitecte Manel Brullet (desembre 1979) com a assessor de problemes arquitectònics i urbans. Més tard (agost 1981) entra també com a arquitecte assessor municipal a jornada completa dintre de l'oficina tècnica l'arquitecte Isidre Molsosa.

La feina plantejada pel municipi no es tracta tant de reorganitzar uns serveis tècnics existents en l'ajuntament (2 arquitectes, 2 enginyers, 3 aparelladors...) com de redreçar situacions i plantejaments puntuals i concrets, a partir de la introducció de criteris d'arquitectura i de disseny urbà, tant en el camp de les actuacions i projectes municipals com en el camp d'assessorament i control de la iniciativa privada.

2. **LA CIUTAT DE MATARÓ.** Essent remarcable la seva situació geo-

gràfica, en un petit altiplà que domina el delta de la riera d'Argentona, entre el mar i la serralada litoral, en termes generals es pot parlar d'una ciutat amb molt poca personalitat formal, pocs conjunts ambientals arquitectònics interessants i amb un nivell mitjà de mediocritat en les seves construccions.

Des d'un punt de vista més analític, la ciutat està composta d'un centre històric amb certes qualitats ambientals, però amb elements d'erosionament estètic importants, un eixample de finals de segle ben estructurat, però que ha de suportar en molts llocs construccions noves fora d'escala, i tipològicament molt contradictòries amb el teixit de cases unifamiliars entre mitgeres, i un anell encara incomplet de barris perifèrics prou degradats tant quantitativament com qualitativament.

3. **EL PLA GENERAL VIGENT.** L'instrument urbanístic vigent és el Pla General d'Ordenació Urbana i Ter-

ritorial de Mataró, obra d'Antoni Solans i Miquel Roca, i que representa un pas positiu important per al desenvolupament urbà de la ciutat, tant per la metodologia feta servir com per l'instrumental urbanístic que posa en joc, però que es ressent, d'acord amb la mateixa Llei del Sòl, de ser fonamentalment *desarrollista*. El pla no preveu una pressió edificatòria important en l'exemple i centre històric, i per tant no intervé d'una manera molt "afinada" sobre els processos de substitució i transformació dels teixits urbans existents.

En el moment actual, però, i amb la crisi econòmica i la frenada en el creixement de la població, veiem que no s'ha dut a terme cap dels plans parcials previstos pel pla, i que el procés edificatori s'ha centrat per un costat, en els sectors de remodelació, i sobretot en la substitució o edificació "solar a solar" sobre els teixits existents.

4. LES ACTUACIONS MUNICIPALS. Les actuacions municipals portades a terme es poden agrupar en quatre paquets diferents:

4.A. ACTUACIONS A NIVELL DE PLANS ESPECIALS. L'actuació sobre els plans de reforma interior que estaven en tràmit quan va entrar el nou ajuntament, i portades a terme per la iniciativa privada, ha estat la de pactar uns canvis volumètrics i ambientals dels plans, no sense problemes i amb l'ajut de la Generalitat.

Els canvis s'han estructurat a partir de considerar l'arquitectura i els espais públics resultants (carrers, places, passeigs...) com a elements realment configuradors de la ciutat i deixant els instruments més abstractes (volumetria, densitat, ocupacions...) com a elements necessaris però no suficients del pla. Igualment s'ha aconseguit l'adequació de les propostes a la trama urbana existent o futura, evitant l'aparició traumàtica de blocs verticals exempts, la reducció d'alçades, i l'aparició de les zones verdes i d'equipaments com a elements voluntaris i positius, i no com a simple resultat de les tornes o retalls de terrenys a partir del planteig de la construcció d'uns blocs.

4.B. ACTUACIONS SOBRE EL PATRIMONI ARQUITECTÒNIC DE LA CIUTAT: La creació del Consell Municipal del Patrimoni Arquitectònic amb la participació de molts professionals mataronins i de totes les entitats locals interessades en aquest tema ha estat un gran pas endavant que ha possibilitat la confecció per part d'historiadors, arqueòlegs, arquitectes i artistes de Mataró, del Catàleg del Patrimoni Arquitectònic de Mataró, actualment en tràmits d'aprovació definitiva. En aquest catàleg queden integrats uns dos-cents edificis i elements amb tres nivells de protecció: protecció global, interior i exterior de l'edifici, protecció de volums i façanes, i protecció d'elements puntuals concrets. A la vegada s'ha elaborat una normativa de carrers, amb fitxes carrer per carrer, que afecta principalment el centre històric i altres con-

junts aïllats, en què es donen unes ordenances i recomanacions que van des de la volumetria i elements de disseny de les façanes, fins als materials i colors a emprar de cara a futurs projectes o restauracions. En aquests moments es comença a treballar en un catàleg d'elements de jardineria i arbrat així com de racons naturals de tot el terme municipal.

L'aparició d'aquestes normatives ja ha possibilitat bastants actuacions concretes amb relació a la iniciativa privada, com per exemple la reconstrucció total d'un edifici neoclàssic romàntic declarat ruïnós, que feia de teló de fons a la plaça de Santa Anna, o la incorporació del concepte de protecció de façana en una promoció de vivendes al casc antic, feta per concurs, que permetrà salvar la façana de can Palau del carrer Bonaire.

4.C. ACTUACIONS SOBRE ZONES ESPECÍFIQUES. Les actuacions municipals sobre zones específiques del casc urbà s'han centrat en dos sectors de la ciutat: el front marítim i el centre històric, i que d'alguna manera defineixen les orientacions i iniciatives de l'ajuntament sobre la ciutat. D'una banda la recuperació i potenciació de l'element costa, el mar, que defineix d'una manera molt específica la ciutat, i de l'altra la intervenció pública puntual en el centre històric de la ciutat, que representa l'essència de la seva urbanitat, com a primer intent per a la seva potenciació, rehabilitació i adecentament.

El projecte del passeig marítim, publicat en el número 147 de "Quaderns", mira fonamentalment d'estructurar part del front a edificar per la iniciativa privada, d'endreçar l'espai públic a través de la plantació ordenada d'arbres, l'ordenació de la secció dels vials i la creació de fites formals que lliguin tota la iniciativa. A la vegada es planteja la possibilitat de superar al màxim les barreres actuals de la carretera N-II i la via del tren, la creació d'una via per a vianants al llarg de la platja i l'ordenació d'un nou parc marítim.

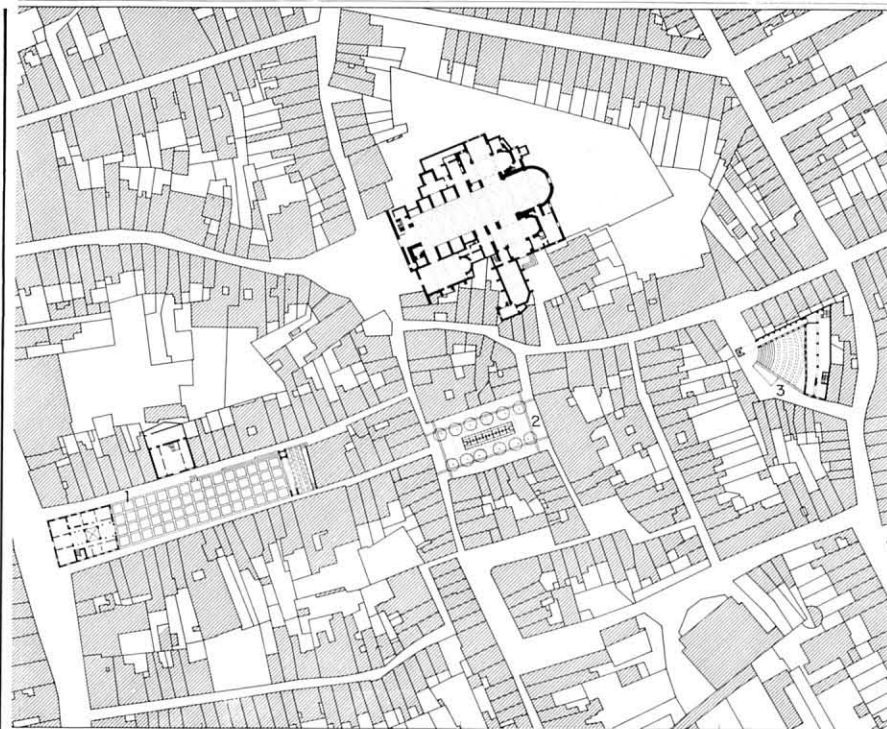
Les actuacions en el centre històric són actuacions puntuals, esperant la concreció del Pla Especial de Reforma Interior del Centre Històric, i se centren en tres places bastant properes entre si.

La urbanització de la plaça de darrera de l'ajuntament, plaça que comença a crear-se l'any 1926, mitjançant l'enderroc de dues cases, que s'ha anat ampliant successivament fins al 1970 i que el Pla General preveu encara ampliar més. En aquests moments es configura fonamentalment mitjançant l'aparició d'un nou paviment i unes escalinates unitàries per a tota la plaça, mitjançant la sutura de la paret mitgera actual i l'aparició d'una font monumental per davant d'aquesta paret mitgera, que estructura la nova façana de la plaça i hi defineix una petita placeta al darrera.

La Plaça Gran, que se suposa fou l'antic fòrum romà, també publicada al nº 147 de "Quaderns", que renova tot el seu paviment i arbrat i restaura

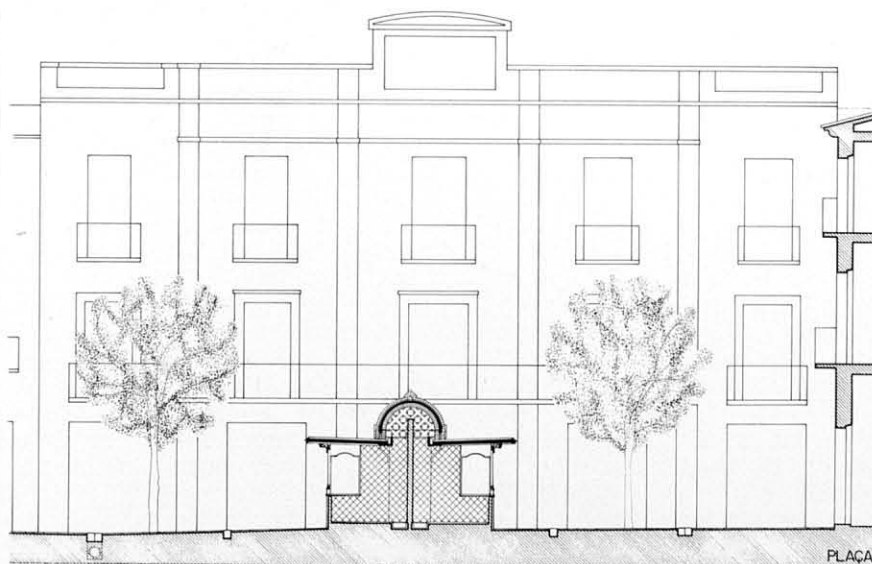
- PLANS PARCIAIS EN TRÀMIT**
 1/ Vista Alegre Oest.
 2/ Vista Alegre Est.
 3/ Cirera (Industrial).
- PLANS ESPECIALS DE REFORMA INTERIOR**
 4/ Can Boada
 5/ El Gas.
- POLÍGON D'ACTUACIÓ EN SÒL URBÀ**
 6/ Industrial.
- ACTUACIONS DE REEQUIPAMENT**
 7/ Cerdanyola
 8/ Can Clavell
 9/ Can Xammar
 10/ Can Noé
 11/ Les Esmandies
- Actuacions sobre el Patrimoni Arquitectònic.**
 Actuacions concretes sobre les que ha estat possible intervenir gràcies al P.E. del Catàleg del Patrimoni Arquitectònic.
 12/ Can Ximenes
 13/ Can Palau al carrer Bonaire.
- Actuacions sobre zones específiques.**
 14/ El Passeig Marítim.
 15/ La plaça de l'Ajuntament.
 16/ La plaça Gran.
 17/ La plaça de les Figueretes.
- Actuacions a nivell de disseny.**
 18/ Reutilització antiga Beneficència.
 19/ Escola Bressol a les Figueretes.

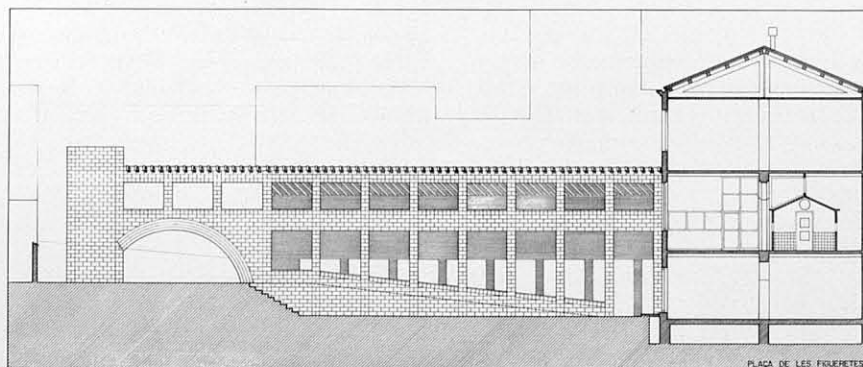
Plànol centre històric.

Secció Plaça de l'Ajuntament.

Secció Plaça Gran.

Secció Plaça de les Figueretes.

mitjançant una reconstrucció total l'edícula de mercat, projectada per Emili Cabanyes i Puig i Cadafalch.

La plaça de les Figueretes, de nova creació, que és producte d'un espongiment del casc antic en intervenir l'ajuntament sobre un edifici industrial del segle XVIII i el seu pati de treball, mitjançant la reutilització de l'edifici per a escola bressol i la construcció d'un porxo a dues alçades que soluciona la paret mitgera aparegada i estructura la nova plaça invadint part de la baixada de les Figueretes actual.

4.D. ACTUACIONS A NIVELL DE DISSENY. L'últim paquet d'actuacions municipals és el relacionat amb petites obres d'arquitectura i disseny urbà, com poden ser petits murs de contenció, el disseny d'elements urbans —fonts, mollons o ordenació de bancs—, fins a arribar a la urbanització i adecentament dels edificis escolars construïts pel ministeri, passant per la reutilització, reformes i restauracions d'edificis municipals. El criteri seguit en totes aquestes realitzacions ha estat marcat per dos conceptes aparentment contradictoris: d'una banda aconseguir una màxima economia, i d'altra actuar en els espais i edificis públics amb criteris d'obra, que pertocquen al sector públic, com són resistència i seguretat dels elements projectats, junt amb qualitat i dimensionat urbà.

i 5. El repte plantejat és, per tant, veure si a partir de propostes quasi exclusivament arquitectòniques —i sense entrar en temes de la gravetat d'una possible revisió del pla vigent— es pot iniciar un cert redreçament en alguns aspectes formals de la ciutat i si la juxtaposició d'aquestes propostes, controls i realitzacions pot generar un petit canvi del medi urbà.

La resposta a aquesta pregunta tan genèrica no pot ser donada només amb la perspectiva de l'actuació municipal d'aquests dos anys, però l'experiència que hem recollit ens indica que, quantitativament, és més important la feina que ha possibilitat evitar greus propostes arquitectòniques i urbanes, que la que s'ha pogut generar des de la feina de projecte i construcció. Així mateix, la inèrcia de la màquina municipal en aquests aspectes, i el pes de la iniciativa privada, tenen molta més força que les propostes i projectes que es puguin realitzar. La manca de criteri arquitectònic en el control i planejament de la ciutat ha estat tan greu com ho és ara el desfasament entre la multitud d'iniciatives polítiques municipals, i la falta d'un mínim d'informació cartogràfica sobre la ciutat, i d'un *stock* de projectes elaborats amb un cert nivell de qualitat, preparats per ser construïts. D'altra banda, la capacitat de gestió d'un ajuntament de cent mil habitants possibilita un cert nombre d'actuacions, però queda clar que caldrà un esforç continuat al llarg dels propers anys perquè, seguint l'actual ritme d'inversions, es noti un canvi real en la ciutat, tan malmesa últimament.